

ENHET
Enheten för Samhällspolitik
HANDLÄGGARE
Linnea Magro

DATUM
2024-06-10
ERT DATUM
2024-06-20

DIARIENUMMER
20240104
ER REFERENS
A2024/00424

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remiss ang delbetänkande av delegationen mot arbetslivskriminalitet SOU 2024 nr 14

LO har valt att lämna yttrande gällande delbetänkande av delegationen mot
arbetslivskriminalitet SOU 2024 nr 14.

LOs synpunkter i sammanfattning

- LO delar delegationens bedömning att myndighetssamverkan är central för att bekämpa arbetslivskriminaliteten och ska få hög prioritet. LO tillstyrker de förslag som delegationen presenterar gällande att stärka myndighetssamverkan. Men LO anser att mer behöver göras. LO menar att myndighetssamverkan ska ha ett tydligt operativt fokus och ges utökade resurser. Fler oanmälda arbetsplatskontroller, utredningar och åtal krävs.
- LO vill understryka vikten av att arbetsmiljön bör vara en röd tråd i arbetet mot arbetslivskriminalitet. LO ser tydligt hur brott mot exempelvis arbetsmiljölagen är vanligt förekommande i arbetslivskriminella upplägg och kan ha allvarliga konsekvenser i form av arbetsskador och i värsta fall dödsfall.
- LO instämmer i delegationens bedömning att samrådet mellan parterna och myndigheterna bör vidgas till fler branscher än i dag. Arbetsmarknadens parter har en nyckelroll att bekämpa arbetslivskriminaliteten.
- LO delar delegationens bedömning att det är positivt att det finns ett statsbidrag mot arbetslivskriminalitet som arbetsmarknadens parter kan söka. LO tillstyrker även delegationens förslag för att öka nyttjandet av medel. LO anser dock att förslagen behöver kompletteras med fler åtgärder för att sänka trösklarna för att erhålla statsbidraget. I dagsläget är det allt för många projekt som får avslag som hade kunnat bidra i kampen mot arbetslivskriminalitet.
- LO delar delegationens bedömning om att de regionala centren mot arbetslivskriminalitet (AKC) har en stor potential. LO anser att AKC behöver fortsatt utvecklas, bli långsiktigt och mer resurser tillsätts.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

- LO välkomnar förslaget om en gemensam tipsportal med en särskild mall för arbetsmarknadens parter. LO anser att givet arbetsmarknadens parter särställning när det kommer till att reglera och kontrollera svensk arbetsmarknad att tips från parterna ska prioriteras särskilt högt av myndigheterna.
- LO delar delegationens bedömning att det finns anledning att fördjupa det gränsöverskridande arbetet för att motverka arbetslivskriminalitet.

Arbetslivskriminalitet är ett växande problem och har allvarliga konsekvenser för arbetstagare, välfärden och de företag som vill göra rätt för sig som riskerar att konkurreras ut. Det är tydligt att det framförallt är i de branscher som LO-förbundens medlemmar är verksamma i som är mest drabbade, vilket gör delbetänkandet ytterst relevant för LO och LO-förbundens medlemmar¹.

LO konstaterar att delegationen i detta delbetänkande behandlar frågan om att följa upp och analysera myndigheternas samverkan mot arbetslivskriminalitet. I detta sammanhang vill LO poängtera att även om myndighetssamverkan är avgörande för att bekämpa arbetslivskriminaliteten – är det inte hela lösningen. För ett framgångsrikt arbete krävs politiska reformer som gör det svårt för kriminella och oseriösa aktörer att ta sig in på svensk arbetsmarknad. Det ställer exempelvis krav på att tillämpningen av offentlig upphandling inte skapar osund konkurrens. Allt för ofta är det lägsta pris som är vägledande och kostnader hålls nere på bekostnad av goda arbetsvillkor och en god arbetsmiljö. Det brottsbekämpande perspektivet behöver likaså ständigt vara vägledande vid införandet av nya system.

Myndighetssamverkan är avgörande

LO anser att myndighetssamverkan är avgörande för ett framgångsrikt arbete mot arbetslivskriminalitet. Inom ramen för myndighetssamverkan är samverkan med arbetsmarknadens parter helt central. Det är arbetsmarknadens parter som finns ute på våra arbetsplatser och möter arbetslivskriminaliteten. LO ställer sig därmed bakom delegationens bedömning om att samverkan behöver fortsätta och ge hög prioritet. LO tillstyrker därmed delegationens förslag för att stärka myndighetssamverkan.

¹ Se exempelvis Ekobrottsmyndigheten (2024) *Förebygg arbetslivskriminalitet genom upphandling* och Arbetsmiljöverket m.fl 2021 *Lägesbild 2021 - För det myndighetsgemensamma arbetet mot fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet*.

LO bedömer att myndighetssamverkan överlag behöver präglas av mer långsiktighet, få mer resurser och ett tydligt operativt fokus. Exempelvis behövs fler arbetsmiljöinspektörer med bransch- och specialistkunskap. Myndigheterna behöver även få rätt förutsättningar för att kunna utföra sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt, exempelvis en sekretesslagstiftning som möjliggör utbyte av relevant information. Myndighetssamverkan bör även på regelbunden basis utvärderas för att säkerställa att arbetet utvecklas gynnsamt.

LO instämmer i delegationens bedömning att myndigheternas arbete mot arbetskraftsexploatering är bristfällig och bör stärkas. Enligt LO är det viktigt att de personer som faller offer för arbetskraftsexploatering får ett adekvat stöd och att de arbetsgivare som utnyttjar anställda får kännbara påföljder.

LO anser i enighet med delegationen att det kan finnas skäl för att utöka samarbetet med lämpliga aktörer för att göra arbete mer träffsäkert. LO är i grunden positiv till att flera aktörer samarbetar mot arbetslivskriminaliteten. Samtidigt menar LO att myndighetssamverkan måste förbli ett operativt arbete. Ett utökat samarbete får inte ske på bekostnad av det operativa arbetet.

Tecknande av kollektivavtal, organisering av arbetstagare och uppföljning av kollektivavtal är fackliga kärnuppgifter, som dessutom främjar en sund konkurrens på arbetsmarknaden. LO noterar att delegationen beskriver att arbetslivskriminella aktörer kan undgå inspektioner av arbetstid genom att teckna kollektivavtal. LO anser att delegationen inte presenterat något närmare underlag som pekar på att detta skulle vara en strategi från arbetslivskriminella eller att kontrollen av arbetsvillkor skulle vara sämre i de delar som utförs av fackföreningar i jämförelse med de som utförs av myndigheter.

LO menar att kopplingen till arbetsmiljön ska vara en röd tråd i arbetet med att bekämpa arbetslivskriminaliteten. LO ser tydligt på hur brott mot exempelvis arbetsmiljölagen är vanligt förekommande i arbetslivskriminella upplägg och kan ha allvarliga konsekvenser i form av arbetsskador och i värsta fall dödsfall.

Regionala center mot arbetslivskriminalitet, samråd och statsbidrag

LO delar delegationens bedömning att det finns en stor potential i de regionala centren mot arbetslivskriminalitet (AKC) och att de behöver ges fortsatt tid att utvecklas. LO välkomnar inrättandet av AKC och anser att deras arbete måste intensifieras, permanentas och ges ytterligare resurser för att bli mer välfungerande enheter.

I dag finns det ett pågående samråd i bygg och städbranschen. LO delar delegationens bedömning att samrådet bör vidgas till fler branscher än i dag.

Det är tydligt att gemensamma krafter behövs för att motverka arbetslivskriminaliteten. Statsbidraget mot arbetslivskriminalitet är ett viktigt verktyg för arbetsmarknadens parter att bidra. Genom åren som varit har flera lyckosamma projekt utförts, men LO anser att det fortfarande är alltför många träffsäkra projekt som i dag får avslag. LO delar delegationens bedömning av att statsbidraget behövs. LO vill dock understryka att statsbidragets tillgänglighet behöver förbättras. Det ska självfallet fortsatt vara projekt av hög kvalité som får stöd, men det är tydligt att det i dag är för höga trösklar för att erhålla statsbidraget. Några utvecklingsområden är att utöka ansökningstiderna, korta handläggningstider för projektbeslut, ge Arbetsmiljöverket i uppdrag att få ha en vägledande dialog med sökanden inför ansökan samt se över de kriterier som ligger till grund för bedömningen för att göra bidraget mer tillgängligt för parterna.

Myndighetsbaserad tipsportal är nödvändig

Fackliga företrädare är ögonen på våra arbetsplatser. De har en viktig roll att tipsa och slå larm till myndigheterna när de upptäcker oegentligheter. LO delar därmed delegationens bedömning om behovet av en myndighetsgemensam tipsportal. LO vill här också påpeka att behovet av en myndighetsgemensam tipsfunktion inte är nytt och lyftes redan i Ds 2021:1².

En gemensam tipsfunktion är ett efterlängtat verktyg. Allt för länge har det varit otillgängligt att lämna tips. Många fackligt förtroendevalda, ombudsmän och skyddsombud har upplevt att de skickar in tips till ett svart hål – utan återkoppling och utan att man ser resultat i verkligheten. Så kan vi inte ha det. Det ska vara enkelt att tipsa. Det behöver vara en väg in till myndigheterna.

LO delar bedömningen om att det behövs en funktion för att skilja ut tips från arbetsmarknadens parter från resterande tips. För LO är en myndighetsgemensam tipsfunktion en förutsättning för parterna att bidra i kampen mot arbetslivskriminalitet på ett effektivt sätt. I tillägg till detta anser LO att arbetsmarknadens parter tips bör få hög prioritet hos myndigheterna givet den särställning som arbetsmarknadens parter har att reglera och kontrollera arbetsmarknaden. I detta sammanhang bör även de regionala skyddsombudens roll belysas som varje år besöker en stor mängd arbetsplatser och har möjlighet att upptäcka oegentligheter. Som delegationen även påpekar har tips generellt sätt från arbetsmarknadens

² Ds 2021:1 Myndigheter i samverkan mot arbetslivskriminalitet

parter hög kvalitet. Detta är därmed ett tydligt område där myndigheterna och parterna kan dra nytta av varandra.

Enligt LO att det är viktigt att de tips som inkommer även ska koordineras vid behov till lämpligt AKC för ett träffsäkert arbete. Det är också centralt att den mån det är möjligt att tipslämnaren kan vara anonym och att återkoppling ges på tipsen. Delegationens förslag om att tipsfunktionen skulle placeras på en hemsida tillsammans med information om arbetslivskriminalitet välkomnas. Samtidigt är det viktigt att en satsning på en tipsportal inte finansieras av att dra ner på andra stöd för att främja parternas delaktighet i arbetet mot arbetslivskriminalitet. Kännedomen om tipsportalen behöver även stödjas av riktade informationsinsatser.

Det gränsöverskridande arbetet

Arbetslivskriminaliteten rör sig i många fall över våra landsgränser. Därför behövs samarbete utanför Sveriges gränser för att motverka arbetslivskriminalitet. LO noterar att delegationen beskriver i detta delbetänkande men även i tidigare betänkande exempel på hur man arbetar med frågan i andra länder. LO menar att det finns goda exempel att ta inspiration ifrån men också en outnyttjad potential att arbeta mer gränsöverskridande exempelvis med att dela information mellan myndigheter för att stoppa gränsöverskridande arbetslivskriminalitet. LO delar därmed delegationens bedömning om att det finns anledning att fördjupa det gränsöverskridande arbetet.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Johan Lindholm

Linnea Magro
Handläggare